

Jana BALEGOVÁ: *In ilicis umbra... – Ján Bocatius ako bukolik*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach 2016. 231 s.

POSUDOK

Téma monografie predloženej ako habilitačný spis obracia našu pozornosť na bukolickú tvorbu básnika Jána Bocatia, ktorý patrí k najproduktívnejším latinsky píšucim autorom obdobia renesančného humanizmu na území dnešného Slovenska. Hoci je jeho dielo už desaťročia predmetom záujmu slovenských i zahraničných odborníkov, nemožno povedať, že je kompletne preskúmané. Mnohé z Bocatiových básní ostávajú stále nepovšimnuté. K nim možno zaradiť i dve eklogy, básnickú prvotinu *Celadon* a eklogu *Anser nuptialis*, ktorú napísal takmer na sklonku života. Na rozdiel od autorov západnej časti Európy pestovali naši humanisti tento žáner bukolickej poézie len ojedinele. Pozitívne preto hodnotím už zámer autorky prispieť k výskumu dosiaľ nespracovaného diela tohto nášho významného a literárne mimoriadne plodného humanistického autora sústredeníím sa na jeho eklogy. Veľmi vhodne pritom využila aj možnosť porovnania niektorých Bocatiových básnických techník a jeho vývinu ako básnika vzhľadom k tomu, že medzi vznikom jednej a druhej eklogy uplynulo 24 rokov.

Problematika tvorby humanistických autorov nie je dr. Balegovej nijako cudzia. Svojím vedeckým zameraním pokrýva práve túto oblasť, je autorkou radu parciálnych štúdií i prekladov diel viacerých humanistov. Dosvedčujú jej erudíciu i dobrú orientáciu v skúmanej oblasti rovnako ako prvá kapitola (Úvod) predloženej monografie (s. 7 – 28). Podrobne mapuje a hodnotí stav problematiky, pokiaľ ide o Jána Bocatia a jeho eklogy (s. 7 – 14), a podáva komplexný pohľad na eklogu ako žáner a jej históriu od antiky cez stredovek až k renesančnému humanizmu (s. 15 – 28). Všíma si podobu eklogy po obsahovej i výrazovej stránke, hodnotí jej význam, charakterizuje vývoj a dôsledne sleduje jej chápanie a charakter v jednotlivých obdobiach.

Práca sa celkovo delí na šesť logicky na seba nadväzujúcich kapitol. Druhá kapitola (s. 29 – 93) je venovaná ekloge *Celadon* a ako jediná sa člení na ďalšie časti. Jej štyri podkapitoly sa bližšie venujú protagonistom eklogy, Jánovi Belsiovi a Celadontovi (s. 31 – 37), motivicko-kompozičným postupom básne (s. 38 – 64), ktoré Bocatius pri tvorbe zvolil, tiež jeho práci s výpožičkami z diel antických autorov (s. 65 – 87) a napokon porovnaniu

Bocatiovej básnickej prvotiny s našou najstaršou známou eklogou *Satyriscus* od Pavla Rubigalla (s. 89 – 93).

V tretej kapitole (s. 94 – 132) sa autorka zameriava na druhú eklogu – epitalamium *Anser nuptialis*. Podrobne sa venuje obsahu i formálnej stránke básne, neopomína výpožičky, alúzie, inšpiračné zdroje autora i reálie, ktoré reflektuje. Podobne ako pri ekloge *Celadon*, aj epitalamium *Anser nuptialis* porovnáva s inou, tentoraz Bocatiovou svadobnou básňou, v ktorej sú výrazové a vyjadrovacie prostriedky použité podstatne slobodnejšie.

Obe kapitoly venované Bocatiovým eklogám vynikajú bohatstvom ukážok z textov, ktoré vhodne dopĺňajú a názorne dokumentujú teoretický výklad. Ten svedčí o precíznej práci autorky a jej snahe nazerať na texty nielen z filologického hľadiska, ale hľadiť naň v širších, aj historických súvislostiach a všímať si detaily, akým je napríklad vôbec prvé použitie výrazu bryndza v druhej z eklog (s. 102).

Ján Bocatius využil pri písaní širokú škálu figúr a trópov a snažil sa preukázať technické majstrovstvo i v metrickej stavbe svojich básní. Jana Balegová nezanedbala ani túto stránku jeho poézie. Poeticko-rétorickým aparátom sa zaoberá v štvrtej (s. 133 – 138) a metrickou štruktúrou básne v piatej kapitole (s. 139 – 146) práce.

Šiestu časť monografie tvorí preklad oboch Bocatiových eklog. K jeho pozitívam patrí, že autorka zrkadlovo k slovenskému ponúka i pôvodný latinský text. Recipient tak môže priamo na mieste konfrontovať latinskú a slovenskú verziu básní a súčasne vidieť ich súdobú tlačenú podobu. Treba vyzdvihnúť, že latinské verše autorka nepreložila prozaicky, lež prebásnila. Bocatiove hexametre previedla do prízvučnej prozódie, pričom sa snažila o čo najvernejší preklad vzhľadom na filologický charakter práce.

V závere (v slovenskom, anglickom a nemeckom jazyku) J. Balegová sumarizuje povedané a konštatuje, že Bocatiove eklogy si zasluhujú pozornosť nielen ako ojedinelí zástupcovia svojho žánru v našej latinskej humanistickej poézii, ale i ako zaujímavé ukážky podôb latinskej bukolickej poézie v období neskorého humanizmu (s. 182).

Predložená monografia je vo výkladovej i v prekladovej časti opatrená bohatým poznámkovým aparátom, vďaka čomu sa stáva prístupnou aj širšej verejnosti.

Súčasťou práce je rozsiahla abecedne radená bibliografia (s. 194 – 208). Reflektuje významnú literatúru na danú tému a obsahuje viac ako 180 položiek. Menný register (s. 209 – 218) dáva čitateľovi možnosť rýchleho vyhľadávania a orientácie v texte. Predstavu čitateľa o Bocatiovi a jeho eklogách vhodne dopĺňa farebná obrazová príloha (s. 221 – 230). V priloženom zozname použitých skratiek mien a diel rímskych autorov a názvov biblických kníh (s. 192 – 193) však vyvoláva otázku použitia skratiek *Apk* a *Ios* miesto zaužívaných *Zjv*

a *Joz* pre knihy *Zjavenie sv. Jána* a *Jozue* a tiež použitie dvoch skratiek *Cant* a *Pies* pre Šalamúnovu *Pieseň piesní*.

Výklad sa vyznačuje presnou terminológiou a kultivovaným jazykom. Autorka prejavila v práci rozhl'adenosť a jednoznačne prispela k rozšíreniu poznatkov v danej oblasti bádania. Dbala tiež na dodržiavanie jazykovej normy v slovenčine. Jej pozornosti uniklo len niekoľko drobných chýb – napr. chýbajúca či naopak nadbytočná predložka na s. 19, 22, 95, uvedenie roku 1993 miesto 1593 na s. 53 a 86 či chýbajúce *n* v mene Filipa Melanchthona na s. 38.

Celkovo konštatujem, že predložená habilitačná práca **spĺňa požiadavky** štandardne kladené na úroveň prác tohto typu v klasickej filológii a **odporúčam** na jej základe udeliť Mgr. Jane Balegovej, PhD., vedecko-pedagogický titul **docent** vo vednom odbore **klasické jazyky**.

V Prešove 13.1.2017

doc. Mgr. Erika Brodňanská, PhD.